

Minden szombat szabad az ércbányászoknak

Júniustól minden szombat szabad a Mecseki Ércbánya Vállalat bányüzemeiben. A magyar bányászatban elsőként vezették be — kísérleti jelleggel — az ötnapos munkarendet, amihez a munkaügyi miniszter azzal a feltétellel adott engedélyt, hogy a havi törvényes munkaidő ezután is kötelező, nem emelkedhet a létszám, a túlóra, az önköltség, s termé-

szetesen teljesíteni kell a termelési feladatot. Az átállás megkívánta a rejtett tartalékok feltárását. Így például az aknák szállítási kapacitásának növelése érdekében módosították a személyszállítás menetrendjét, csökkentették az üresjáratot, ezáltal több idő jut teherszállításra. Új termelési ciklusdiagramot is készítettek.

Fiatalok jutalmazása

Tegnap, szerdán délután a KSZV-klubban ünnepélyesen átadták a felszabadulási vetélkedő megyei döntőjében helyezést elért fiataloknak a jutalmakat. A májusban Vársárhelyen megrendezett döntő első helyezette a csongrádi fiatalok csapata, másodikok lettek a vásárhelyi városi csapatban vetélkedő fiatalok, a harmadik helyet pedig a makói járás csapata szerezte meg. A 12 fiatal egyenként 600 forint értékű lemezt és könyvet vehetett át Czákó Jánostól, a KISZ megyei bizottságának kulturális feladatért.

Ugyancsak tegnap délután rendezték meg a megyei Kiváló Ifjúsági Klub-pályázat eredményhirdetését, szintén

a KSZV klubjában. A megye ifjúsági klubjai közül az Ifjúsági Klubtanács határozata alapján az idén hat közösség kapta meg a Kiváló Ifjúsági Klub címet, az együtt végzett, jó politikai és kulturális munkáért: a szegedi KSZV-klub, a makói 601-es ipari szakmunkásképző klubja, a szentesi „Forrás” klub, a HÓDGÉP ifjúsági klubja, az élelmiszeripari főiskola vásárhelyi állattenyésztési karának klubja, valamint a nagymágoesi „Petőfi Sándor” ifjúsági klub. A megyei Ifjúsági Klubtanács nevében a tanács titkára, Czákó János adta át az 5-5 ezer forint jutalommal járó kitüntetéseket.

Az első magyar kultúrpolitikus

Emlékezés Apáczai Csere Jánosra

A magyar tudományos irodalom megteremtésére irányuló első komoly kísérletek a 17. századba, a magyar irodalmi nyelvre való törekvés korszakába esnek. Azok sorában, kik nyelvünket tudományos és költői használatra alkalmassá igyekeztek tenni, méltó helyet foglal el Apáczai Csere János, az első magyar nyelvű bölcsélet írója, s az első, ki nálunk a tudomány tisztán a tudomány igazság kedvéért művelte.

Apáczai Csere János 1625. június 10-én született a Brassó megyei Apáca községben, szegény jobbágycsalád gyermeke volt. Iskoláit Kolozsvárott és Gyulafehérvárott végezte. Geleji Katona István támogatásával kijut Hollandiába, ott végzi egyetemi tanulmányait, szerez doktortulást. Hazatér Erdélybe, előbb a gyulafehérvári iskolában tanít (székfoglaló értekezése: *De studio sapientiae*), majd a kisebb kolozsvári iskolához kerül (itteni székfoglalója: *De summa scholarum necessitate*).

Apáczai Csere János két nevezetesebb munkát hagyott hátra: az egyik a *Magyar Logikácska*, a másik a *Magyar Encyclopaedia*.

A *Magyar Logikácska*ban a gondolkodást adja tanítványai kezébe magyar nyelven. Munkájában panaszkodik tudományos hátramaradottságunkról, és sürgeti a jó tanítást és a magyar nyelvű tankönyveket.

A *Magyar Encyclopaedia* az összes akkori tudományok foglalata. Együtt van benne bölcsélet, mennyiség-tan, csillagászat, földrajz, természetrajz, orvostudomány, építészet, történelem, jog, politika és teológia. Apáczai művei nem önálló kutatások eredményei, hanem a korukból kiválóbb tudományos

munkák kivonatai. Céljuk, hogy némileg pótolják a hiányzó magyar tudományos műveket.

Az Encyclopaediájának filozófiai fontossága az, hogy szakít az egész középkoron át uralkodó aristotelési bölcsellel, mely e tudományt a teológia szolgálatába állította, s Descarteshez csatlakozik, aki a bölcséletnek a teológiától való függetlenítése által lerakta az újkori gondolkodás és szellemi haladás alapjait. Apáczainál jelentkezik először magyar nyelven a „cogito, ergo sum” = „gondolkodom, tehát vagyok”.

Apáczai Csere Jánosnak, mint kultúrpolitikusnak, még nagyobb a jelentősége. Külföldjárásában a műveltség külföldi forrásainál felébredt benne — akárcsak később Bessenyeiben és Széchenyi-ben — a nemzeti elmaradottságnak az érzete, s meggyökerezett benne a vágy elmaradt fajának, nemzetének felélesztésére. Első nagy tanítónk, aki felismerte és hirdette a 17. század folytonos harci zaja közben, hogy a nemzetek sorsa nem a csatatereteken dől el; jó tanítókra van szükség, hogy a nemzet boldogulhasson. Hangos szóval hirdeti, hogy a tudomány fegyver, s követeli az általános és ingyenes oktatást. Kívánja a gazdasági tudományok és az anyanyelvnek az iskolában való tanítását, s kimondja, hogy minden haladás feltétele a munka. A tanulóknak szemükre veti, hogy a testi munka elől menekülnek az iskolába, nem a tudomány kedvéért mennek oda. Nem szajkókra van szükség, hanem kiművelt emberekre (Széchenyi)! Kikel az egyes társadalmi osztályok önzése és a tudomány iránt való érzéketlensége miatt. A tudományok önma-gáért való szeretele és be-

Kitüntetések — békemozgalmi munkáért

A béke és barátság hónapjának záróakkordjaként az Országos Békatanács Elnöksége a magyar békemozgalom 106 aktivistáját tüntette ki. A Budapesten rendezett ünnepségen ott volt Sarlós István, az MSZMP Politikai Bizottságának tagja, a Hazafias Népfront Országos Tanácsának főtitkára is. Pethő Tibor, az OBT elnökhelyettese köszöntötte a résztvevőket, s adta át a kitüntéseket.

A Békeért kitüntetést Juhász Tibor, a Hazafias Népfront makói járási bizottságának titkára és Sajó Gyula szegedi nyugdíjas, a Békemozgalom kitüntetettjévé vette át a magyar-szovjet barátság ápolása során az elmúlt három évtizedben végzett munkájáért, Munkácsy György református esperes is. A Békemozgalom emléklapjait kapták a Minőségi Cipőgyár szegedi gyárának Március 21. nevet viselő, 12 tagú szocialista brigádja.

Néprajzi nyári egyetem

Június 14-17. között rendezik meg Zalaegerszegen a néprajzi nyári egyetemet, amelynek fő témája a népi építészet lesz. A színhely kiválasztására az adott alapot, hogy a városban épült fel a göcseji falumúzeum.

A Népköztársaság nevében...

A szegedi járásbíró új háztartás hétköznapi gondolatok a közelmúltban történt beiktatásakor az igazságügy-miniszter képviselője hangzott, hogy kinevezésével dr. Maráz Vilmosné az ország legfiatalabb járásbírója elnökhelyettese. E megállapításhoz hozzátartozik: öt éve csak, hogy bírói-ügyész szakvizsgáját sikeresen letette és eskütétel után elfoglalta helyét a törvénykezésben. A szegedi járásbíró fennállása óta viszont első ízben történt, hogy dr. Marázné személyében nő került ilyen felelős beosztásba.

Mondják róla: amikor megtudta, hogy órá bizzák a büntetőügyek szakmai, személyzeti irányítását, kicsit megdöbbent, de nem ijedt meg a számára még nagyobb feladattal. Arra gondoltam akkor — tündökölt el most egy kicsit — hogy annak idején itt, mint fogalmazó, jól képzett, kitűnő bírákót tanultam. Ők készítettek fel a szakvizsgákra, tanítottak meg a pályára, a hivatás szeretetére. Ahogy tudom, dr. Marázné otthonról is hozott magával egy keveset a bírói pályára, az igazságszolgáltatás iránti szeretetből. Apja, dr. Kovács László — a ballagárgyarmati megyei bíróság elnöke — annak idején Szegeden volt népbírói tanácsvezető bíró. Leánya az ő nyomdokai-ba lépett a jogi pályán. Itt volt egyetemi hallgató, fogalmazó, s közben bekötötte a fejét dr. Maráz Vilmos fizikus, a József Attila Tudományegyetem adjunktusa. Amikor pályát választottam, úgy voltam én is, mint a legtöbb apám: apám volt a példaképem. Éreztem, hogy most nagyon büszke rám, mégis az volt az első szava: „Lányom, nagyon nehéz dolgod lesz”. E mondat hallatán dr. Marázné másik énjére gondoltam, arra, amikor munka előtt és után egy bölcsődés meg egy ovis gyermek anyja és feleség, a minden aszszonyra egyaránt nehező

MEGÁLLÁSOK REGGEL, ESTE

kétszer átjártam helyettesítésben tárgyalni Szentesre. Akkor nehezebb volt. Napjaink most úgy kezdődnek, hogy reggel 7 órakor kocsi-ba „rakodunk”, s a megállások így következnek: bölcsőde, óvoda, bíróság. Férjem viszi a kocsi magával, és délután öt elött ugyanez az útirány, csak fordítva. Ott-hon minden háztartási munkát megosztunk, kezdve a bevásárlástól a takarításig. A gyerekekkel lefekvésükig leginkább én foglalkozom, hogy férjem nyugodtan dolgozhasson kandidátusi dissertációján. Ha pedig esti programunk van, színház, mozi, hangverseny, nyáron a szabadtéri játékok egy-egy előadása, akkor egy néni jön el hozzánk vigyázni a gyerekek álmát, vagy ha valamelyikük megbetegszik, mert én nem maradhatok odahaza. Tárgyalási napomon nem mondhatom, hogy a kitűzött ügyben menjen haza mindenki, mert gondok zuhan-tak rám.

Vannak dolgok, amiket iskolapadban és könyvekből nem lehet megtanulni. Velünk született tulajdonság a helytállás, a közösség dolgival való azonosulás. Leginkább pedig azok érénye ez, akik már szocialista rendszerünk szülőitől, egyidőseik a szabadsággal, értik nyelvet, minden mozdulására feléreznek. Dr. Marázné is KISZ-tag a gimnáziumban, sőt osztálytitkár, az egyetem-en a KISZ-bizottságban kapott munkát. A bíróságon KISZ-titkára az igazságügyi alapszervezetnek. Természetesen, hogy bírói ténykedése első szövegében útja a párttagok sorába vezetett. Férje a természettudományi kar fizikusok pártszervezetének titkára.

EGYMÁSÉRT, MIND-ANNYIUNKÉRT

Nem állnak tehát elegánsan külön, amikor a közösségért végzendő munkáról van szó, amiért nem jár fizetség, se köszönöm szépen, mert mások is ugyanezt teszik értünk, egymásért, mindannyiunkért. Dr. Marázné jó ideig volt a fiatalok bírója, egész Hatáskörrel. Érti,

szereket a fiatalokat, akik nevelhetők, olykor, sajnos, csak a törvény szigorával. Azt mondja, hogy a mai fiatalok nem rosszabbak az előző generációbelieknél, sőt, a vádlottak padjára sokkal kevesebben kerülnek, ha felnöttekből álló környezetük, a család, a munkahely, a baráti kör jobban törődne velük.

Ennek bizonyítására számokat citált. 1938-ban Szegeden 6 ezer 144 volt az elítélt fiatalok száma. 1952-ben 8 ezer 806. Később, 1973-ban 7 ezer 748. A város mindenkor lélekszáma-hoz viszonyítva ezek a számok a fiatalok lakosságának egy százaléka körül mozognak. A fiatalok elítéltek 85 százaléka fiú, 15 százaléka lány. Van azonban egy kirívó jelenség, amelynek megszüntetését csak egységes társadalmi felfogás és közoktatás eredményezheti: 1973-ban a Szegeden elítélt fiatalok 10 százaléka ittas állapotban sértette meg törvényeinket. Közülük a visszaesők válnak aztán cinikusá, passzívva az élet egészséges megnyilvánulásával szemben.

Beszélgetés közben egy ügyvéd azt mondta dr. Marázné, hogy azért szeret vele tárgyalni, mert a bírói kötelem mellett minden lehetőséget megad a védelemnek. Tárgyalta egyszer egy 17 éves fiú ügyét. Ahol a fiatal ember dolgozott, fizeték-egészítésként — mint ott mindenki — hetenként öt liter bort is kapott. Előbb nem tudott vele mit kezdeni, aztán rászokott, hogy járandóságot megigya. Dr. Marázné elment a fiú vállalatához, hogy meggyőződjön erről, és a bérézés ezen formájának azonnali megszüntetését sürgette.

Kinevezésén alig száradt meg a tinta, amikor most fejest kellett ugrania. Dr. Fedor Attilának, a szegedi járásbíró új elnökének vezetői tanfolyamra kellett mennie. A másik társ, dr. Gaál Sándor elnökhelyettes pedig — vizsgát végett a politikai főiskolán — tanulmányi szabadságra ment. A szegedi járásbíró vezetésében természetes, hogy erre az időre sem állott be törés, hiszen itt esztendő óta folyamatosan gördülnek az ügyek, nincs restancia, elmaradás, noha a büntető-és polgári peres akták száma nem csökkent.

Lódi Ferenc

Megjelent a Szovjetunió júniusi száma

A Szovjetunió című képes folyóirat júniusi száma ezúttal is gazdag tartalommal jelent meg. Színes riportjai közül kiemelkedik az Angarán épülő új vízi erőműről szóló szöveg, képes beszámoló, továbbá a Prokofjev zenéjére készült Rettegés Iván című új balettről szóló írás. Az új balettnak nemrégiben volt a premierje a Moszkvai Nagyszínházban. Magyar vonatkozású cikket közöl a folyóirat a budapesti székkel működő vállalat, az AGROMAS munkájáról. Budapesti egyetemisták kérésére egy elmé-

leti írás foglalkozik a pluralizmussal.

Érdekes régészeti témáról olvashatunk a folyóirat „A holt város életre kel” című cikkében. Türkmenistán most tárnak fel egy romvárost. A kutatók megállapították, hogy ennek a városnak a X. században — tehát csaknem egy évezreddel ezelőtt — 70 ezer lakosa volt.

A Szovjetunió júniusi számát a regényfolytatások, továbbá az orvosi és sportcikkeket, valamint a divatrovat anyaga teszi még érdekesebbé, változatosabbá.

Több halat fogyasztunk

Jelenleg halászati-horgászati tilalom van érvényben a vizeken, tilos például pontyot fogni. A halak ívása erre az időszakra esik, s az ívás zavartalanításának biztosítására annál is inkább szükség van, mert növekszik a vásárlók érdeklődése a biológiailag értékes — magas fehérje- és alacsony zsírtartalmú — halhús iránt.

Ennek megfelelően a téveszek és az állami gazdaságok halastavainak, valamint a természetes vizeknek a „hozamát” évről évre fokozzák. A hazai élőhaltermelés tavaly elérte a 30 ezer tonnát. Néhány év alatt 0,5-ről 3 kilogrammra nőtt az egy főre eső haltermelés, az egy főre jutó fogyasztás pedig elérte a 2,6 kilogrammot.